

ВОЈНОИСТОРИЈСКИ ГЛАСНИК

ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ

YU ISSN-0042-8442
УДК 355.48 (497.1) (051)

ВОЈНО- ИСТОРИЈСКИ ГЛАСНИК

MILITARY HISTORICAL REVIEW
ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
REVUE HISTORIQUE MILITAIRE
MILITÄRGESCHICHTLICHE ZEITSCHRIFT

ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ – 100 ГОДИНА КАСНИЈЕ

А. В. Ганин, *Закат Николаевской военной академии 1914–1922*, Книжница, Москва 2014, 768 стр, илустрације

Монографија *Закат Николаевской военной академии 1914–1922* (Смирај Николајевске војне академије 1914–1922) дело је познатог стручњака за историју руског генералштаба прве четвртине 20. века, доктора историјских наука Андреја В. Гањина. Књига се односи на важан, драматичан и фактички неистражен период историје академије – период Првог светског и грађанског рата. Аутор с правом примећује да „последње године живота академије те њен пут кроз два рата (светски и грађански) и две револуције до сада нису били предмет посебног монографског истраживања. Ни библиографија о овој теми није обимна. Чини је тек неколико чланака и фрагмената монографских дела прегледног карактера, углавном посвећених појединим аспектима историје академије и с њима повезаним догађајима” (стр. 6). Поред тога, постојећа литература која се односи на рад академије у периоду од 1914. до 1922. године пуна је материјалних грешака и историографских митова, на шта указује и сам А. В. Гањин.

Као циљ овог истраживања постављена је „најпотпунија по-

зитивистичка реконструкција историје академије (као установе и као колектива предавача, запослених и слушалаца) из последњег периода њеног деловања од 1914. до 1922. године, заснована на историјско-генетичкој методи”. За предмет истраживања аутор је изабрао „процес трансформације академије у ратном и револуционарном времену” (стр. 9). Да би постигао задати циљ А. В. Гањин се послужио завидним бројем историјских извора, највећим делом необјављених. У монографији су коришћени документи 17 архива из Русије, Украјине, Пољске, Чешке, Француске и САД, укључујући и оперативну грађу тајних служби и документа из приватних колекција. Основу за истраживање представљали су документи настали из рада саме Генералштабне академије који се чувају у Руском државном војноисторијском архиву (фонд 544) и Руском државном војном архиву (фонд 33892). Осим тога аутор се у великом обиму користио грађом личног карактера – дневницима, успоменама, преписком. Ту треба посебно истаћи документа из богатих збирки Државног архива Руске Федерације.

ције и Архива Хуверовог института (САД).

Употреба тако широке изворне основе омогућила је А. В. Гањину да, по нашем мишљењу, досегне постављени циљ и у потпуности реконструише историју академије из периода Првог светског и грађанског рата. Аутор је доследно истражио процесе трансформације академије као образовне установе, која је била приморана да се прилагоди потребама ратних времена и са потпуног програма припреме генералштабних официра пређе на убрзану обуку официра за рад у штабовима – такозваних „курсиста”. Гањин је убедљиво показао како је у току друштвено-политичких промена које су у земљи произвеле Фебруарска и Октобарска револуција 1917. године и академија била захваћена политизацијом. У монографији се говори и о последњим данима старе академије, коју су „бели” евакуисали на острво Руски. Она је ту 1922. године прекинула рад, док су многи њени сарадници били принуђени да оду у емиграцију.

У велику заслугу аутора спада и чињеница да је пажљиво анализирао делатност последњег начелника академије, генерала А. И. Андогског. Захваљујући његовој мудрој управи и суптилном политичком чувству, ова образовна установа наставила је успешно да ради и у сложеним условима грађанског ра-

та. Гањин је указао и на улогу коју је Андогски имао у очувању имовине академије. Управо његовој мудрој политици припада заслуга што су за будућа поколења сачувани музеј и архив академије, који су од непроцењиве вредности. Архив садржи и уникатне историјске изворе, какве су успомене и дневници најзначајнијег реформатора руске армије треће четвртине 19. века министра војног Д. А. Миљутина. Такође, треба истаћи да је аутор детаљно обрадио и епизоду у вези са учешћем руководећих људи академије у преврату 18. новембра 1918. године у Омску, којим је адмирал А. В. Колчак изабран за „диктатора” и предата му је сва државна и војна власт над снагама „белих” у Сибиру.

Посебну вредност монографије представљају богато документовани прилози, који садрже различите приручнике, преписку, пројекте и одредбе које се односе на академију, новинске чланке, детаљне материјале о бољшевичком ислеђивању рада академије у „белом” Сибиру, уникатне мемоарске списе које је аутор пронашао у руским и иностраним архивима, а такође и до сада непознату фото-документацију.

Једна од одлика овог рада је богата фактографија. Гањин је тако посебну пажњу посветио детаљима који се односе на свакодневне активности академије

у току Првог светског и грађанског рата. Са циљем да нам приближи дух времена, аутор често наводи опсежне цитате из историјских извора. У уводу он објашњава зашто је посветио пажњу и мање значајним личностима, као и потребу да у рад унесе другачије цитате, особеношћу ауторског приступа који „дозвољава праћење историјских процеса у свој њиховој сложености и свеобухватности, и даје материјал за размишљање и повезивање са многим сродним темама” (стр. 10).

Такав приступ у обради теме има и својих предности и маана. Наравно, присуство широког спектра детаља из многобројних извора у монографији доприноси сачињавању објективне и веома јасне, на моменте драматичне слике „академијине анабазе” из периода Првог светског рата и револуционарних метежа. С друге стране, обиље фактографије у неким случајевима скрива од читаоца ауторову анализу догађаја, која, према нашем скромном мишљењу, чини најважнију компоненту сваког научног истраживања. На пример, на страни 129 Гањин описује процес набавке огревног дрвета за академију у зиму 1917/18. године, наводећи куда и када је у вези с тим службено одлазио командир вода у полуескадрону академије В. Е. Арнхолд. Сличних безначајних епизода на страницама моно-

графије има поприлично. Мишљења смо да би А. В. Гањин требало да учини додатни напор на уопштавању, чиме би олакшао читаоцу да разуме закључке до којих је дошао у процесу обраде тако огромног корпуса историјских извора.

Желимо да нагласимо да изречене примедбе имају полемички карактер због специфичности ауторовог приступа анализи и представљању историјских извора. Монографија А. В. Гањина *Закат Николаевской военной академии 1914–1922*. ван сваке сумње представља важно истраживање историјата највише руске војне школе и мора јој се одати признање као великом доприносу у руској историјској науци.

*Др Олег Алпејев*¹
Са руског превео
потпуковник
др Далибор Денда

¹ Др Олег Алпејев (Алпеев, Олег Евгеньевич, кандидат исторических наук) је виши научни сарадник Научноистраживачког института војне историје Војне академије Генералштаба Оружаних снага Руске Федерације из Москве. E-mail: oalpeev@yandex.ru